

Nové Bratrské Listy

Plešej a raduj se, sijónská dcero, neboť už přicházím a budu bydlet uprostřed tebe, je výrok Hospodinův.

(Zachariáš 2,14)

z obsahu:

kázání - co od nás Hospodin žádá

studie - klanění mudrců

dějiny - Jan Blahoslav, Petr Herbert

synod v Emden

UF - naše společné poklady

vánoční čtení

ročník XXIII (2021)

obsah

kázání	
Co od nás Hospodin žádá (<i>B. Carstens</i>)	87
biblické a teologické studie	
Klanění mudrců (<i>J. Mrázek</i>)	89
dějiny	
Petr Herbert († 1571) (<i>jhjr</i>)	94
Jan Blahoslav († 1571) (<i>jhjr</i>)	97
Synod v Emden 1571 (<i>jhjr</i>)	100
unitas fratrum	
Naše společné poklady (<i>red</i>)	103
náš seniorát	
snad příště	106
vánoční čtení	
Světlo v temnotách (<i>Jan Balabán</i>)	107
Dnes se splnilo Písmo (<i>S. Karásek</i>)	112

Nové Bratrské Listy

23. ročník (2021)

Vydává OCHRANOVSKÝ SBOR

při ČCE v Praze

Čajkovského 8, 130 00 Praha 3

mail redakce: halama@etf.cuni.cz

Registrováno pod zn. MK ČR E 12555

editorial

Milé čtenářky a čtenáři,
poslední letošní časopis jsme dokončovali ve dnech, kdy se poněkud nepřehledně jednalo o nové vládě v této zemi. Hlavní zvěst této doby však je příchod toho, o němž platí „vláda jeho není na chvíli“ (nový Evangelický zpěvník 188).

Tím zároveň ohlašujeme, že do našich sborů přichází nový zpěvník, řadu let očekávaný. Do jaké míry očekávání splní, se ukáže v dalších měsících a my pro příští rok plánujeme rubriku „Nový zpěvník“, v níž bychom si chtěli vyměňovat zkušenosti s novým zpěvníkem a názory na něj.

Z historie se tentokrát setkáváme s jubileem odchodů velkých postav Jednoty, paradoxně také spojených se zpěvníky: se slavnými kancionály Českých bratří. Pokračujeme ve zveřejňování podstatných částí publikace „Naše společné poklady“, a jak si všimnete, covid nám nějak zadusil komunikaci v seniorátě - aspoň pokud jde o časopis.

K zamyšlení přinášíme starší adventní text z pera Jana Balabána - právě v této době se nám zdá nově aktuální.

Začátek i konec tohoto čísla pak tvoří dvě kázání - jedno jubilejní, druhé adventní.

Uprostřed všech obtíží přejeme nezníčitelnou radost z Boží blízkosti.

Váš

Jindřich Halama

**Děkujeme za podporu pro náš časopis.
Číslo účtu 2900700247/2010**

kázání

Co od nás Hospodin žádá

Člověče, bylo ti oznámeno, co je dobré a co od tebe Hospodin žádá: jen to, abys zachovával právo, miloval milosrdenství a pokorně chodil se svým Bohem.

(Micheáš 6,8)

Milí bratří, milé sestry,

Co je dobré? Co mám dělat? Co chce Bůh? To byly otázky, které si kdysi kladli lidé, když chodili do chrámu. A tam pak například slyšeli, za co byly předepsané jaké oběti.

To už není naši situací. Podobné otázky ale máme dodnes. Dnešní otázky jsou třeba: Co mám dělat, aby se mi v životě dařilo? Jak dosáhnout dobrého života? A možná i tato: Je nutno za to něco obětovat?

Možná jinak než tehdy nám může dnes přijít na mysl i další otázka: Na co je vlastně dobrý dům Boží, tedy na co je dobrý takový dům Na Sboře?

První odpověď slova proroka Micheáše na tuto poslední otázku zní:

Chrám, modlitebna, sbor je tady právě pro ty naše otázky. Aby nám zde byla oznámena odpověď. Aby nám bylo řečeno, co je dobré. A nejenom něco všeobecně dobré, ale přesněji: abychom poznali to dobré, co Hospodin od nás žádá.

Ale, protestovalo hned něco ve mně, nezní to hodně jako požadavek po dobrých skutcích? Po spravedlnosti, ke které se člověk sám dopracuje? Nechodíme do kostela a taky do Domu na Sboře naopak právě proto, abychom slyšeli slovo o Boží milosti? O jeho bezpodmínečné milosti?

Je to tak. Ale dneska slavíme 20 let znovu otevřeného Domu na Sboře. A tím slavíme více než jenom 20 let. Myslíme taky na předchůdce před více než 400 lety.

Bratří (i sestry) tehdy sice taky věděli, že všechno závisí na milosti Boží. Byli ale stejně přesvědčeni, že ve sboru jde o to, co Hospodin chce. Jde o to, že se řídíme ve svém životě Božím slovem. Právě proto se musíme scházet, sbírat se ve sboru. Abychom slyšeli, co od nás Hospodin žádá. (S Martinem Lutherem, jak víme, se bratří tehdy hodně pohádali nad tímto tématem.)

Člověče, bylo ti oznámeno, co je dobré a co od tebe Hospodin žádá: jen to, abys zachovával právo, miloval milosrdenství a pokorně chodil se svým Bohem.

Ano, slovo na tento týden nám připomíná první fázi služby Jednoty bratrské na tomto místě: Spravedlnost, činná láska – a ano, i pokora.

Vzpomínám z mých studentských časů, že se mi zdála pokora takřka jádrem české zbožnosti. Tak často bývala zmíněna v kázáních i modlitbách. Naproti tomu se v Německu zdálo, že pokora víceméně vymřela.

Co dneska, na co je dobrý tento před dvaceti lety obnovený sbor?

Leccos je podobné:

Prvedevším, tak jako v první fázi své existence byl Dům Na Sboře zřízen jako útočiště. V situaci, kdy se církev rozdělila právě kvůli otázce: Co je dobré, co chce od nás Bůh? Dům Na Sboře se stal podruhé novým duchovním domovem.

Tak jako v minulosti se tady slaví bohoslužby. Jako tehdy, chodí sem starší i mladí lidé. Zažila jsem tady sborové slavnosti, jako dnes, pastorálky i zasedání synodu. Vždycky jde o to, abychom se dozvěděli, co Bůh dobrého nabízí, lásku i milost – a i to, co od nás chce.

Jinak než kdysi se zde však konají současně i „světské věci“: čtení básní, koncerty, přednášky, výstavy. Nevím, co by si o tom mysleli otcové ze staré Jednoty (matky do toho tehdy nemohly mluvit), kteří se tu scházeli jako první.

Zápas o to, jestli křesťan i církev vůbec smí existovat jinde než v ústraní, v lesích a nikoli ve městech, byl v době, kdy si bratři pravděpodobně stavěli tento dům, už za nimi. Přesto nevím, jak by byli reagovali...

Najednou mi ale napadne: Právě tehdy na Moravě se už narodil jistému mlynářovi Komenskému a jeho manželce synek Jan. Později bude velice známý: Jan Amos Komenský.

A jsem si jistá: Tento biskup Jednoty by nadšeně uvítal všechno, kde jeho církev nezůstává sama u sebe, v nejbližším kruhu, takřka v rodině.

Neboť otázky, co je dobré, co máme dělat, aby se život na tomto světě stal lepším, podle něho nejsou otázky jenom pro kázání. Tyhle otázky nemají být diskutovány jen během biblické hodiny. Otázky, co je dobré a co je žádoucí, jsou pro všechny. Na hledání odpovědi se mají podílet všichni lidé dobré vůle. Ano, mají být pozváni do rozhovoru i věřící jiných náboženství.

A najednou vnímám, kdo je slovem na tuto neděli vlastně osloven: „Člověče.“ Nestojí tam: „lide můj“, nebo „věrní moji“, nebo „zbožní“! Tedy ani dnes by tam asi nestálo: Milí křesťané!

Čteme tam: „Člověče!“ „Adame!“ Jako by už tehdy bylo myšleno na širší publikum, na lidstvo. Komenský znal svou Bibli.

Ale mám ještě jednu námitku:

Když ta otázka dobrého života je tak všeobecná, že i umělci, básníci i jiní můžou k ní přispět,

když oni občas dokonce krásněji zpívají o lásce a hlouběji myslí o pravdě,

když někteří jsou nadto velice pokorní,

neznamená to, milí bratři, milé sestry, že chrámy a kostely a domy jako ten, ve kterém dneska slavíme, se stávají zbytečnými?

Ano: Po konci světa nebude už chrám, nebo katedrála, nebo bratrský sbor. Tehdy bude Bůh všude a bude stejně blízký všem. Ale dokud tu na zemi žijeme, potřebuji aspoň já – a myslím taky zdejší sbor – potřebujeme vždy znovu, aby nám bylo oznámeno, co je jádro dobrého života: milost Boží - a co od nás žádá Bůh s plnou svou autoritou: Spravedlnost, aktivní lásku i pokoru.

V našich společnostech nejsou dnes všechny tři moc v trendu, což mne osobně hodně mrzí: Právě i velice zbožní křesťané nemají ty tři na hlasovacím lístku, nebo aspoň nevolí je, ale spíš proti: volí privilegia pro vlastní lid, egoismus a pýchu.

Proto jsem ráda, že tady už dvacet let stojí tento domek Na Sboře. Že tu mnozí poslouchají o Boží lásce a i to, co je dobré a co Hospodin žádá: právo a milosrdenství.

Tak můžete vy, milí bratři a sestry, tak může celý Turnovský Sbor Ochranského seniorátu i nadále (dalších 20 let?) pokorně chodit se svým Bohem. Amen.

*(kázání sestry Benigny Carstens,
členky ředitelství Evropské kontinentální provincie,
při sborovém dni v Turnově)*

biblické a teologické studie

Klanění mudrců (Mt 2,1-12)

1-2 Když se narodil Ježíš v judském Betlémě, za dnů krále Heroda, hle, mudrci od východu se objevili v Jeruzalémě a ptali se: „Kde je ten právě narozený král Židů? Viděli jsme na východě jeho hvězdu a přišli jsme se mu poklonit.“

Matouš zde rozehraje příběh na dvou místech a současně i na dvou rovinách. Na judském venkově se neděje *nic*, vyjma toho, že se narodí dítě. Na pohled jedno mezi mnohými. Samotné narození už neprovází nic výjimečného.

Slavnostní zvěstování velikých věcí se děje ve stejnou dobu, ale někde jinde: v Jeruzalémě. Zdánlivě jsou obě události navzájem nezávislé. Teprve na konci se vše propojí, když zvěstovatelé z Jeruzaléma přece jen doputují až na venkov.

Nápadně podobnou strukturu má vánoční příběh i u Lukáše, ačkoliv „obsazením“, tedy postavami, o kterých vypráví, a řadou rekvizit se liší. Také u Lukáše je na jednom místě betlémský chlév, kde se při narození dítěte neděje nic neobvyklého, a někde jinde někdo jiný zvěstuje slavné věci. V Matoušově případě jsou to mudrci v Jeruzalémě, v Lukášově případě zvěstují andělé pastýřům, a teprve pastýři obě scény propojí, když doputují do Betléma. Oba evangelisté tím – každý po svém – vyjadřují stejný paradox: na jedné straně (z jednoho úhlu pohledu) je to slavný příchod Spasitele světa – ale na druhou stranu patří přímo k povaze toho spasení, že se přitom nic mimořádného neděje a že se rodí obyčejný člověk mezi obyčejnými lidmi.

O mudrcích od východu Matouš – na rozdíl od lidových tradic – *neříká*, jak se jmenovali, dokonce ani *neříká*, kolik jich bylo, a netvrdí, že to byli králové.

Ale ať už to byl kdokoli, nutno říci, že hvězdám rozuměli lépe než politici. Jejich vstup do Jeruzaléma je zjevný politický přehmat. I kdyby se přímo Herodovi, přímo v Jeruzalémě, narodil syn s tak velkolepou budoucností, *říci o tom* Herodovi, navíc před ostatními syny a pretendenty trůnu, by znamenalo v tehdejších herodovských poměrech onen příslovecný polibek smrti.

Královská hvězda, kterou viděli na východě a která je uvedla do pohybu, zřejmě nebyla kometa. Kometa se obvykle vykládala jako něco neblahého, jako předzvěst válek a morů a hladomorů. Až teprve od renesance se betlémská hvězda začíná malovat jako kometa – až teprve od renesance bylo zřejmé to, jak se kometa vyjímá na obraze, důležitější než okolnost, že vždycky věští něco neblahého.

Druhou možností je konjunkce Saturna a Jupitera, to znamená, že se tyto dvě hvězdy z našeho pohledu na chvíli překrývají, takže místo nich vidíme jednu velkou. A pokud se do té velké hvězdy spojí Jupiter se Saturnem, znamená to vládu (královskou vládu) – protože Jupiter je vládcem všech – a Saturn je zase planetou soboty, Syropalestiny, Židů... tedy přínejmenším bylo možné tento úkaz vysvětlit jako znamení, které odkazuje k velkému židovskému králi. Konjunkce, která tenkrát nastala, se opakuje jenom jednou za 800 let, a tenkrát ještě nad to byla ve znamení ryb – což bylo pro židovské a případně i jiné astrologie znamení eschatologické, protože začínali rok znamením Berana, takže ryby byly poslední znamení zvěrokruhu. Tedy: král posledního času.

Zda se Ježíš narodil opravdu v době této konjunkce, to samozřejmě nevíme. Je zřejmé, že *Matouš* si obojí propojil, a především, že *Matouš vypráví* někomu, kdo si to mohl docela dobře propojit.

Pro jednu je tu vzata na milost astrologie. Pokud jde o Heroda a jeho dvůr, můžeme si to vyložit například tak, že si proroka nebo dokonce andělské zvěstování prostě nezaslouží, a musí se spokojit s nejasným vzkazem od hvězdopraců. Pokud jde o mudrce a hvězdopravce, chce nám tím *Matouš* docela jednoduše vyznavačsky říct, že i pro ně znamená Ježíšův příchod naděje. A Bůh jim to naznačil. Prozatím řečí, které rozumějí. Lze to chápat i jako naděje pro pohany (a předzvěst misie pohanům), nebo naděje pro ty, kdo hledají; nebo třeba naděje pro intelektuály a vědce, že skrze své vědění na něco narazí a začnou něco tušit – to už *Matouš* nechává otevřené našemu domýšlení. Ale povšimněme si jedné maličkosti, kterou si *Matouš* stejně neodpustí: ani těmto vzorovým mudrcům hvězdná informace sama o sobě nestačí. Nakonec to budou jeruzalémští znalci Písma, kdo je musí slovem a výkladem Písma do Betléma přesměrovat. Hvězda pro ně byla řekněme motivací a hybnou silou, ale bez zvěstovaného slova se neobešli. Ve znamení hvězdy došli nanejvýš k Herodovi, tedy špatně. A ještě o chvíli později uvidíme, že když už jde o čas a o to, aby se nevraceli z Betléma k Herodovi, tak je Bůh varuje raději ve snu. Hvězdy a jejich výklad jsou mu na to příliš nejisté.

3 *Když to uslyšel Herodes, znepokojil se a s ním celý Jeruzalém;*

Na první pohled vypadá zděšení, které vyvolají v Jeruzalémě, jaksi neadekvátně. Proč by měl Herodes na vrcholu moci brát vážně dítě, které se teprve narodilo, a ještě

komusi momentálně bezvýznamnému. Ale jakkoli to může vypadat nepravděpodobně, v tomto líčení dobových *poměrů* je Matouš pozoruhodně výstižný. Herodes byl politik takřkajíc stalinského typu – politik, který nepodceňuje ani *sebemensi* náznak nebezpečí. A má v tom dokonce svým způsobem pravdu, protože už má proti sobě aspoň skrytě tolik lidí, že *sebemensi* náznak může do velkého nebezpečí přerůst.

Herodes Veliký je tedy první, kdo má příležitost, aby bral Ježíše *smrtelně* vážně, a to hned na samém počátku. Čteme, že byl v šoku – což ovšem dlouho tak nezůstane. A čteme, že stejně tak byl v šoku, respektive zděšený *celý Jeruzalém*. Většina komentářů to chápe tak, jako by „celý Jeruzalém“ byl už zde Ježíšovi nepřátelský – jako by celý Jeruzalém byl na straně Herodově a cítil se ohrožen spolu s ním. To ovšem není nutně jediný výklad. Druhá možnost, jak by to mohl Matouš myslet, je, že „celý Jeruzalém“ tuší, co bude následovat, kdykoli Herodes nepodceňuje nějaké nebezpečí... Ne, že by celý Jeruzalém byl na straně Herodově, ale celý Jeruzalém je zděšen v očekávání toho, co přijde.

4-5 *svolal proto všechny velekněze a zákoníky lidu a vyptával se jich, kde se má Mesiáš narodit. Oni mu odpověděli: „V judském Betlémě; neboť tak je psáno u proroka.“*

Zvláštní roli zde sehrají velekněží a zákoníci, kteří na požádání vysypou z rukávu správný, návodný text, kde hledat právě narozeného mesiáše. Není jasné, pro které uši to spíše říkají: zda pro uši oněch mudrců, aby je navigovali správným směrem a Herodovi přímo pod nosem prospěli dobré věci – a nebo pro uši Heroda, v podstatě jako udání. Matouš to nijak neřeší, nebo aspoň neupřesňuje. Možná to neřešili ani ti zákoníci. Nechtěli řešit. Každopádně pomohou spíše mudrcům. Ty jako inteligentní stačí natuknout, a teď už Betlém najdou.

Velekněz byl ve skutečnosti vždy jen jeden. Plurál velekněží označuje rod, ze kterého velekněz pocházel, a obecněji nejvyšší kněžskou honoraci. Právě velekněží (a zákoníci) sehrají negativní roli na konci vyprávění. Tady, na počátku příběhu, nelze říct, že by jejich role byla jednoznačně negativní.

6 *„A ty, Betléme v zemi judské, zdaleka nejsi nejmenší mezi knížaty judskými, neboť z tebe vyjde vévoda, který bude pastýřem mého lidu, Izraele.“*

Prorocké zaslíbení, po kterém jeruzalémští učenci sáhnou, je z proroka Micheáše:

A ty, Betléme efratský, ačkoli jsi nejmenší mezi judskými rody, z tebe mi vzejde ten, jenž bude vládcem v Izraeli, jehož původ je odpradávná, ode dnů věčných. (Mi 5,1)

Tento starozákonní citát má v kontextu Matoušova vyprávění poněkud jiné, méně jednoznačné postavení než tzv. reflexní citáty; není to *Matoušův* komentář k probíhajícímu událostem, nýbrž řekněme „rabínská exegeze“ vykladačů, o jejichž

věrohodnosti zatím mnoho nevíme. Podle úvodního verše této kapitoly však už víme, že Ježíš se skutečně narodil v Betlémě, takže odpověděli správně.

Do odpovědi učenců však Matouš skryje i další motiv, který sice patřívá k tradičnímu obrazu vládce, ale v Micheášovi zrovna chybí: motiv pastýře. Zatímco narození v Betlémě už jsme v kontextu vyprávění mohli „ověřit“, na motiv pastýře si budeme muset počkat až do pašíjí, kde se objeví postavený na hlavu (*Bíti budu pastýře a rozprchnou se ovce stáda* – Mt 26,31).

7-8 Tehdy Herodes tajně povolal mudrce a podrobně se jich vyptal na čas, kdy se hvězda ukázala. Potom je poslal do Betléma a řekl: „Jděte a pátrejte důkladně po tom dítěti; a jakmile je naleznete, oznamte mi, abych se mu i já šel poklonit.“

O Herodově upřímnosti už zde mohou s úspěchem pochybovat i cizinci neznalí poměrů. Není zřejmé, zda je považuje za tak naivní nebo se pokouší z nich udělat spojence. Podezřele působí již okolnost, že toto pátrání probíhá *tajně*.

9-10 Oni krále vyslechli a dali se na cestu. A hle, hvězda, kterou viděli na východě, šla před nimi, až se zastavila nad místem, kde bylo to dítě. Když spatřili hvězdu, zaradovali se velikou radostí.

Hvězda, která ještě včera byla natolik vágní, že mudrci popletli dokonce i město, ale dnes je naviguje tak přesně, že zastaví přímo nad domem, už nepatří mezi astronomické úkazy, nýbrž spíše do kategorie nočních vizí a snů. Motiv zde vyjadřuje spíše odhodlání těch, kteří „jdou za svou hvězdou“.

I kdyby hvězda, kterou má Matouš na mysli, byla kometa, musela by je v tom případě vést nejprve z východu na západ, a potom, na poslední část cesty z Jeruzaléma do Betléma, změnit směr průletu na severo-jihní. Zvláštní je ovšem konstatování ve v. 10, že mudrci se zaradovali, když hvězdu (opět) uviděli. Znamená to, že mezitím už ji neviděli? Výše zmíněná konjunkce Saturna s Jupiterem je zvláštní tím, že k ní sice dochází jednou za osm století, ale když už k ní došlo (v rozmezí roku 7-6 před Kristem), tak hned několikrát. Matoušovu představu o cestě mudrců lze tedy chápat i tak, že hvězda na počátku je uvedla do pohybu, potom ji neviděli, a nyní její znovuobjevení chápou jako potvrzení, že jdou správně.

11 Vešli do domu a uviděli dítě s Marií, jeho matkou; padli na zem, klaněli se mu a obětovali mu přinesené dary – zlato, kadidlo a myrhu.

V tuto chvíli dosahují mudrci cíle, který si předsevzali: poklonit se právě narozenému králi a vzdát mu patřičnou čest. Nic více nežádali a vzápětí z příběhu mizí. Jejich role je epizodní, ale veskrze kladná: upřímně hledají, zprvu poněkud zmateně, ale nakonec ujišťují svým příkladem čtenáře, že kdo hledá, tomu je dáno nalézt. Jako by „odjinud“ potvrzovali velká očekávání, která rozehrála předchozí kapitola, a současně aspoň pootevřeli dvířka pro otázku, jak to vlastně bude s misíí pohanům.

Jejich vystoupení vzdáleně připomíná ženu, která pomaže Ježíše vzácnou masťou na začátku pašijí: také oni nemohou Ježíše uchránit před nebezpečím a jejich dary (vonné kadidlo, parfém, zlato...) vypadají tváří v tvář vraždám, které už chystá Herodes, poněkud neprakticky, až dětinsky – podobně jako vonná mast oné ženy; ale přesto mají smysl, jako vyjádření toho, že jsou na jeho straně, jsou při něm.

Právě ze tří různých darů nejspíše vznikla představa, že mudrci byli tři: každý specializovaný na ten svůj poklad. Ale právě tak lze vyložit, že každý z těch mudrců měl všechny tři dary, nebo něco z tří darů. Když u nás někoho vítáme chlebem a solí, také to nutně neznamená, že jeden člověk drží chléb a druhý sůl...

Zlato, kadidlo a myrha jsou především velice čestné a uctivé dary, jimiž lze uctít i krále. V tomto smyslu dávají mudrcové to nejlepší ze svých pokladů. Zda už Matouš viděl v kombinaci těchto tří darů nějakou další symboliku nebo odkaz na Starý zákon, je velmi nejisté.

Nejrozšířenější již starocírkevní výklad chápe tyto tři dary tak, že zlatem uctívají Ježíše jako krále, kadidlem jako Boha a myrhou předjímají jeho utrpení. Interpretace posledního daru vychází ze zmínky v pašijním příběhu, že před ukřižováním Ježíšovi nabízelí víno s myrhou (Mk 15,23). Tento výklad je velmi krásný a hluboký, nicméně neodpovídá Matoušovu textu. Víno s myrhou zmiňuje v pašijích Marek, zatímco Matouš na stejném místě mluví o vínu se žlučí, čímž celou tuto konstrukci v rámci svého příběhu znemožňuje. Moderní badatelé interpretují dary nejčastěji jako ohlas starozákonních textů Iz 60,6 a Ž 72,15 a vykládají odtud mudrce jako závdavek pronárodů, resp. králů, kteří budou putovat k Sionu. Ani v jednom z uvedených textů ovšem nejsou pohromadě všechny tři dary. V Ž 72 přinášejí pohané pouze zlato, v Iz 60 přinášejí sice zlato a kadidlo, ovšem ve stejném verši také záplavu mladých velbloudů a o pár veršů dále i cedry a platany (v. 13), zatímco myrha zde opět chybí. V Písni Šalomounově je několikrát opakovaně zmíněna jedním dechem myrha a kadidlo, jako vzácné vůně, které doprovázejí milou, ale zase zde chybí zlato, a souvislost s dary mudrců je ještě vágnější. Omezuje se vlastně jen na potvrzení, že jde o vysoce ceněné zboží.

12 Potom na pokyn ve snu, aby se nevraceli k Herodovi, jinudy odcestovali do své země.

Zde se jen potvrzuje to, co naznačily předchozí verše (v. 1-2): astrologie je pro Matouše (případně) dobrá k tomu, aby bylo možno naznačit; aby si člověk položil otázky a začal hledat odpovědi. Při troše štěstí ho pak nějaký zákoník navede konkrétněji. Jde-li však o čas a o život, na hvězdy se už spoléhat nedá. Zde nastupuje sen. Hvězdář nehvězdář – varování dostanou ve snu. A poslechnou. A odejdou. Protože: po pravdě řečeno, co by teď dělali dál u dítěte. To podstatné se začne odehrávat až o třicet let později.

*(Český ekumenický komentář k Novému zákonu,
Jiří Mrázek: Evangelium podle Matouše, Praha 2011)*

Bratr Petr Herbert (1535?–1571)

Prvního října uběhlo 450 let ode dne, kdy v Ivančicích zemřel bratrský kněz Petr Herbert (a téhož dne byl pochován „u kostelíka proti kůru“). V Nekrologiu, knize úmrtí bratrských kněží, o něm čteme: „Jeden z Ouzké rady, muž jistě znamenitý, pilný, pracovitý, brzy mu kázal Pán Bůh odpočívati... Byl také velmi učený muž a s mnohými učenými v cizích krajinách nade všecky jiné v Jednotě ten čas nejznámější...“

Že odešel velmi brzy, ani ne čtyřicetiletý, ukazují data v nadpise. Ačkoli u narození je otazník, protože o jeho narození není žádná přesnější zpráva. Z toho, že se roku 1552 zapsal na univerzitu v Královci, se dá vyvodit, že mu muselo být někde mezi 15 (spíše však 17) a 20 lety. Rok 1535 je tedy brán jako poslední možné určení, mladší rozhodně nebyl. Někteří autoři soudí, že se narodil spíše o rok či dva dříve.

Kde se Petr Herbert narodil, je další otázka. On sám se v předmluvě kancionálu 1566 podepsal jako Petrus Hubertus Fulnecensis, což naznačuje, že pocházel z Fulneku, ale jisté to není (připomeňme si, jaké dlouhé spory se vedou okolo místa narození J. A. Komenského). Co jisté je, že národnostně, řečeno moderně, byl Petr Herbert Němec. Fulnek bylo v té době městečko převážně německé, vlastněné Janem ze Žerotína. V poslední čtvrtině 15. století do něj přišel větší počet německých valdenských z Braniborska (kde byli pronásledováni), připojili se k Jednotě bratrské a vytvořili tu německý sbor, v němž později působil i Jan Amos Komenský. V tomto sboru se tedy mohl kolem roku 1535, tedy nejspíš jako vnuk německých přistěhovalců, narodit Petr Herbert.

O jeho dětství a mládí nevíme prakticky nic, jistá je až jeho zmíněná imatrikulace v Královci, kam se zapsal jako bratrský student. O pět let později se zapsal na univerzitu ve Witemberku (1557), kde studia brzy dokončil a jistě úspěšně, protože v roce 1560 již byl v Mladé Boleslavi, sice jako pomocný kazatel (jáhen), ale již v květnu 1560 jej poslali bratřští starší spolu s knězem Janem Rokytou do Švýcarska, aby pomohli obhájit Jednotu proti obviněním z Malopolska, že Bratří nechtějí pomoci tamním evangelíkům.

Bolestivost onoho sporu, a také důvod bratrské nechuti přidat se na jednu ze stran, byla skutečnost, že šlo o spor mezi evangelíky a evangelíky. Spor mezi velkopolskými, konzervativně lutersky orientovanými a malopolskými, spíše kalvinismu otevřenými evangelíky byl poměrně nepřehledný, protože do něj vstupovaly další vlivy a některé problematické osobnosti. Bratří se spíše drželi stranou.

Malopolští evangelíci si stěžovali do Švýcarska, Bratří odtud dostali kárající list a protože byli přesvědčeni, že si žádné pokárání nezasloužili, poslali k reformáto-

rům zmíněnou dvoučlennou delegaci. Oba bratrští vyslanci se dali na cestu přes německý Göppingen, kde žil Jednotě nakloněný reformátor Petr Pavel Vergerio. Ten jim sjednal rozhovor s württemberským vévodou Christophem, jehož se účastnili i místní teologové a výsledkem bylo doporučení polským knížatům, že učení Bratří je v souladu s Augsburskou konfesí.

Rokyta se odtud vrátil zpátky do Polska, zatímco Petr Herbert pokračoval do Švýcarska, kde navštívil v Curychu Heinricha Bullingera, v Bernu Petra Muscula a v Ženevě Jana Kalvína se řadou jeho spolupracovníků a přátel. Přes některé rozdíly v učení, na něž Švýcaři upozorňovali (a Bratří nebyli ochotni přizpůsobit své učení podle jejich připomínek), získal Herbert doporučující dopisy pro bratrské starší, jimiž dávali švýcarští reformátoři Bratřím za pravdu. Nabádali je však, aby se ve sporu postavili na stranu malopolských evangelíků a vyložili své učení o večeři Páně jasněji, jinak bude nadále vyvolávat spory. To ovšem Bratří udělat nechtěli a také neudělali, o večeři Páně smýšleli sice podobně jako kalvinisté, ale na rozdílech trvali. (Dochoval se nám zajímavý doklad o tom, jak dopis přijal bratrský biskup Matěj Červenka. Ten si při čtení tohoto dopisu poznamenal na okraj: Nevíš, co píšeš. Nebyl jsi v Polsku, milý bratře, tam je to jinak, než si myslíš.)

V červenci 1560 se Petr Herbert vrátil zpět k bratřím.

Zůstal zatím v Mladé Boleslavi a pomáhal především jako překladatel bratrských dokumentů do němčiny. V roce 1561 vyšlo nové vydání Bratrské konfese a Petr Herbert ji přeložil do němčiny, s pomocí doktora Johanna Cratona, císařského lékaře. Tento překlad vyšel 1564 a mělo vyjít i latinské znění, které měl připravit rovněž Herbert, k tomu se však nedostal.

V roce 1562 byl v Mladé Boleslavi vysvěcen na kněze a později poslán do Lanškrouna, kde byl také německý sbor.

Když v roce 1564 zemřel císař Ferdinand, Bratří se usnesli, že neprodleně předloží novému císaři, Maximiliánovi, svou konfesi a žádost, aby jejich společenství bylo alespoň tolerováno. Petr Herbert byl duchovním průvodcem dvou bratrských pánů, Jáchyma Prostibořského a Václava Služského z Chlumu, kteří císaři dokumenty předali. Císař dokumenty zdvořile přijal a slíbil, že pošle odpověď. Poslal konfesi utrakvistické konsistoři do Prahy k posouzení a u toho zůstalo.

Petr Herbert byl i nadále Bratřimi pověřován úkoly můžeme říci diplomatické povahy. V roce 1565 vedl rozhovory s křtenci z Bzence, ale bezvýsledně, rozdíly byly nepřekonatelné.

A když hrabě Hardegg, rozhodný luterán, chtěl spojit všechny nekatolické skupiny na svém panství a svolal v listopadu 1565 na svůj zámek v Letovicích velkou disputaci, za Jednotu byli vysláni Jiří Strejc a Petr Herbert. V diskusi ovšem trvali důrazně na bratrské kázni jako důležitém znaku církve (pochválil jim to kdysi i Martin Luther), což ke sjednocení nevedlo. Navíc, i kdyby situace byla jiná, nemohli na tak důležité rozhodnutí přistoupit, k tomu byl nutný souhlas starších. Pan Hardegg

měl však velkou autoritu a když na sjednocení nadále tlačil, biskupové Jan Blahoslav s Matějem Červenkou přistoupili na kompromis, kterým bylo vnější spojení sborů v Letovicích a Olešnici s luterány. Prakticky to vyřizovali brzy po Novém roce 1566 zase Herbert se Strejcem.

V roce 1566, v době, kdy Herbert stále sloužil jako správce sboru v Lanškrouně, vyšlo dílo, které je ze všech jeho prací zdaleka nejznámější. Německý zpěvník Jednoty z roku 1566. Vydavateli byli vedle Herberta ještě kněží Jan Jelecký a Michael Thám.

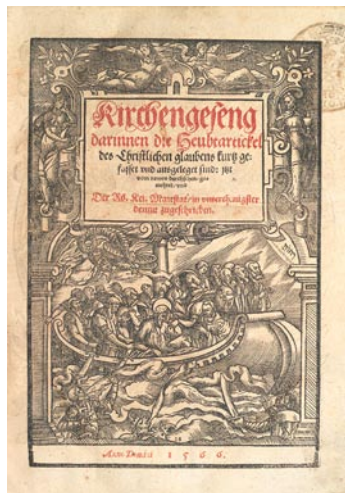
Německý zpěvník 1566 byl zaměřen nejen na německé členy Jednoty, ale obracel se k „reformované evangelické křesťanské církvi německého národa“, jak je napsáno v úvodu. Ve zpěvníku se neobjevuje ani jméno Jednota bratrská, jen v názvu, ve věnování císaři, je uvedeno, že zpěvník vydali evangelíci, „které někteří nazývají valdenskými“.

Obsah zpěvníku vycházel z předcházejících německých kancionálů, Weisseho (1531) a Rohova (1544), ze kterých zůstalo na 200 písní. K tomu přibýlo také na 200 nových písní, mnoho reformačních, Lutherových a dalších autorů. Herbert sám napsal nebo přeložil přes 90 písňových textů v tomto zpěvníku.

O to, že se na staré bratrské písně v evropském evangelictví nezapomnělo, se zasloužil právě tento zpěvník, ale také o mnoho později Ochránov a osobně Mikuláš Ludvík hrabě Zinzendorf, který staré bratrské písně v ochranovských zpěvnících vítal. V našem bratrském zpěvníku máme dva původně Herbertovy texty – Ó Duchu svatý, který sám (143) a Moc živá víra v srdci jest (312).

Při této příležitosti se Bratři znovu pokusili pohnout císařem, když mu poslali jeden exemplář s věnováním a pověřili posly, aby se poptali na osudy konfese. S delegací bratrské šlechty do Vídně znovu cestoval Petr Herbert. Dorazili tam v listopadu 1566, 27. 11. měli u císaře audienci, kde mu dar předali a prosili o možnost obnovení bratrských bohoslužeb v Čechách. Císařova odpověď byla opět zdvořilá a neurčitá, že se tím bude zabývat. Pokud víme z pramenů, nikdy se tím nezabýval.

Petr Herbert byl roku 1567 synodem zvolen do Úzké rady a když Fulnecký správce, Jan Jelecký, zemřel (1568), byl ustanoven na jeho místo a zůstal tu po krátké tři roky, které mu ze života zbývaly. Zajímavé, že ve Fulneku dožil i třetí z autorů zpěvníku, bratr Michael Thám (zemřel ve stejném roce jako Herbert).

Titulní list německého kancionálu
1566

Bratr Herbert se nestal významnou postavou Jednoty, o nichž se opakovaně píše, ačkoli byl nesporně velice vzdělaný, schopný a věrný služebník. Soudím, že hlavně ze dvou důvodů. Jednak byl výrazně spojen s německou větví Jednoty, o níž se tolik nebádá a nemluví, spíše se jenom zmiňuje. Ale ještě důležitější může být, že zemřel příliš mlád. Dva roky před ním zemřel Bratr Červenka, jen několik týdnů po něm zemřel Jan Blahoslav. A další nastupující generace bratrských starších byla přece jenom méně výrazná. Povzdechnutí kronikáře z úvodu „brzy mu kázal Pán Bůh odpočívati...“ je jenom slabým vyjádřením ztráty, která v jeho odchodu Jednotu postihla.

(jhr)

Jan Blahoslav – 450 let od úmrtí (20. 2. 1523 – 24. 11. 1571)

Když koncem listopadu 1571 zemřel v Moravském Krumlově biskup Jan Blahoslav, zapsal bratrský kronikář do knihy zemřelých slavná slova o tom, že odešel „otec a vozataj lidu Páně v Jednotě“. Z hlediska všeobecné známosti je Blahoslav nepochybně druhým nejnámějším biskupem Jednoty bratrské po Komenském. Ačkoliv se nedožil ani padesáti let (narodil se 1523 v Přerově), zanechal po sobě rozsáhlé a mnohostranné dílo.

Narodil se do bratrské rodiny a jako chlapec prošel bratrskými školami, než nastoupil jako pomocník bratra Michalce v Prostějově, odkud byl poslán 1543 jako mimořádně nadaný na gymnazium ve slezském Goldbergu (dnes polská Złotoryja), kde se naučil mnohem lépe latinsky a také řecky a především, seznámil se s humanistickým pojetím vzdělání a vědy. Odtud byl po roce, v létě 1544 poslán na univerzitu ve Vitemberku. Tam na něj velmi zapůsobil Filip Melanchthon, reformátor a humanista v jedné osobě, od nějž Blahoslav získal snad definitivní základ pro svou budoucí práci jazykovědnou i jinou. Po roce witemberských studií se vrátil na Moravu (1545), k bratru Michalce do Prostějova.

Hned v následujícím roce došlo v Jednotě k obratu v orientaci. Od velmi přejného zaujetí pro luterskou reformaci se synod pod vlivem starších přihlásil znovu k Lukášovi, který měl k některým stránkám reformace výhrady (příliš mnoho vzdělání není prospěšné, kněžím stačí maximálně trochu latiny, učit se biblické jazyky je zbytečné). Mladý Blahoslav se pokusil zpracovat svůj pohled na Jednotu a její místo v překotné době rozvíjející se reformace spisem *O původu Jednoty bratrské a řádu v ní* (1547). Byla to rozhodná obhajoba Jednoty proti všem odpůrcům, v duchu tehdejších polemik idealizující obhajované a zdůrazňující všechny slabé stránky protivníků. Tato práce zůstala v rukopise a naštěstí se dochovala přes staletí, až ji v roce 1928 připravil k vydání Otakar Odložilík a vyšla v nakladatelství pozdějšího biskupa Jednoty bratrské Karla Reichla.

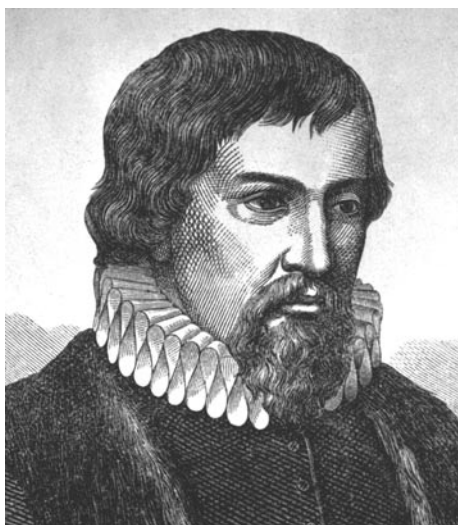
Po smrti bratra Michalce přešel Blahoslav někdy v létě 1548 jako pomocník k bratru Janu Černému do Mladé Boleslavi a odtud byl vyslán 1549 ještě jednou ke studiím, tentokrát do Královce. Vyrazil tam ještě s Janem Rokytou, s nímž již společně studovali ve Vitemberku, ale tento studijní pobyt byl radikálně zkrácen morem, který v létě v Královci vypukl. Oba studenti se vrátili a na podzim byli staršími znovu vysláni ke studiu, tentokrát do Basileje. Ale ani v Basileji nepobyl Blahoslav dlouho, již v zimě ho zachvátila nemoc, která ho týdny držela na lůžku a na jaře 1550 ho donutila vrátit se domů, a to doslova, do Přerova k rodičům. V době zotavování z nemoci napsal *Spis o zrazu*, což je pojednání o tom, jak je zrak nástrojem pokušení, které je třeba přemáhat. I tento spis zůstal za Blahoslavova života v rukopisu a vyšel tiskem až roku 1610, bez uvedení autora. Moderní vydání je zase Reichlův Špalíček z r. 1928.

V roce 1551 Blahoslav nejprve krátce učil na škole v Prostějově, kde se seznámil s Benešem Optátem, autorem první české gramatiky a překladatelem Nového zákona, což se pro Blahoslava stalo velkou inspirací. V létě se vrátil do Boleslavi jako pomocník bratra Černého, u nějž začal soustavně pracovat na sbírce bratrských dokumentů o pronásledování Jednoty, z nichž vyrostl postupně první svazek *Akt Jednoty bratrské* (*Acta unitatis fratrum*).

V této době také vstoupil plně do práce bratrského duchovního. Jak sám poznamenal: „Léta 1553 jahenský ouřad přijal sem o masopustě, na den Hromic, a potom v Přerově, druhou neděli po svatě Trojici na kněžství sem svěcen.“ Vysvěcen byl v Přerově, ve svém rodném sboru a před očima své matky, pro niž to byl splněný sen. Její syn se stal knězem Jednoty bratrské.

Jinak však zůstával Blahoslav v Boleslavi, odkud byl vyslán 1555 na první „diplomatickou misi“, a sice do Vídně. Měl zjistit, jak se věci mají s budoucím králem Maxmiliánem a jsou-li možnosti, jak u něj získat přízeň. Ve Vídni se seznámil s kazatelem Pfauserem, který ho informoval o napětí mezi starým a mladým králem a o náklonnosti k toleranci, kterou Maxmilián projevoval.

A zatímco se Blahoslav vracel do Boleslavi se spoustou informací, zemřel pan Arnošt Krajír a jeho synové byli předvoláni do Prahy k místodržitelům, aby slíbili, že budou Bratří pronásledovat podle královských mandátů. Ani ne rok otevřený velký

bratrský sbor byl zavřen a Blahoslav to později popsal ve spisku „Historie hrozného zahřmění...“ Na kněží byly vydány zatykače a museli se skrývat. Blahoslav, který se osvědčil poprvé, byl poslán do Vídně k Maxmiliánovi znovu, nadto měl sám jménem Jednoty sepsat žádost a obranu Bratří. Pro Jednotu, jejíž vedení netrpělivě vyhlíželo nějaké zlepšení situace, však jednání nepřinesla žádné zřetelné výsledky.

Hned v dalším roce, 1556, byl vyslán do Německa, do Magdeburku, aby zjistil, jaká je situace v luterství a dodal starším zprávy. Zjistil, jaké spory a nesnáze zmítají luterskou církví v Německu a předložil Bratřím zprávu, z níž vyplývalo, že odtud žádná významná pomoc Jednotě nepřijde.

V létě 1557 byl Blahoslav spolu s Jiřím Izraelem zvolen za biskupa a o rok později přesídlil do Ivančic, kam si přenesl i archiv a dosud uspořádanou část Akt. V Ivančicích potom práci na Aktech systematicky rozvinul. Zároveň už pracoval Blahoslav s Bratry Černým a Šturmem na novém bratrském kancionálu a vydal v této souvislosti spis *Muzika* (1558), první český spis o hudební teorii. Svůj spis doplnil a rozšířil ještě o deset let později. Ačkoli hudební badatelé zjistili v nové době, že jde o spis, který jen interpretuje v té době již známé zahraniční zdroje, že tedy Blahoslav nevymyslel nic nového, jeho význam to nesnižuje, protože položil základ české hudební teorii a právě i Jednotu směřoval k poučenější a dokonalejší praxi v církevní hudbě.

Nemáme doklady pro to, jakou redaktorskou práci vykonal Blahoslav na prvním vydání *Šamotulského kancionálu*, ale poznámky, které sepsal pro druhé vydání a které se dochovaly, svědčí o tom, že to byla práce obrovská. Blahoslav se během práce dostával i do sporů, jmenovitě okolo písní Jana Augusty, který je ve vězení chrлил, ale úroveň neodpovídala tomu, co Blahoslav od kancionálu požadoval. Nakonec, když se vyskytla možnost vytisknout kancionál výhodně v polských Šamotulech, starší se usnesli, že bude vytištěn tak, jak je, uprostřed práce, navíc dohledem na tisk byl pověřen jiný Bratr a Blahoslav bezmocně sledoval, jak vzniká něco, co by sám nikdy nevydal.

Tisk trval půl druhého roku, do léta 1561 a především dva lidé s ním byli nespokojeni – Janové Blahoslav a Augusta. Augusta proto, že ty jeho písně, které se do kancionálu dostaly, byly svévolně předělány (Augusta byl dost sebevědomý, aby pokládal své práce za nejlepší a zásahy do nich za nepřijatelné), Blahoslav proto, že spousta jeho korektur a oprav se do zpěvníku nedostala.

V Ivančicích založil Blahoslav kolej pro kněžský dorost Jednoty a poté i tiskárnu. V ní vyšlo druhé vydání kancionálu, známé jako *Ivančický kancionál* (1564). Pro kněžský dorost sepsal Blahoslav známé *Naučení mládencům*, v němž se odráží Blahoslavova pozice posledního rozhodného obhájce celibátu v Jednotě.

Současně však Blahoslav pracoval na díle mnohem důležitějším, na překladu *Nového zákona* z původního řeckého znění, který vyšel stejně jako kancionál v Ivančicích 1564 a získal si, stejně jako kancionál, velký ohlas v celém českém evangelic-

tví. Co je však ještě důležitější, stal se začátkem epochálního díla Bible Kralické, do níž byl na závěr jako poslední, šestý díl, převzat.

Na Blahoslava však čekal další nepřijemný problém. Když byl roku 1564 propuštěn z vězení Jan Augusta, došlo sice v nikdy nezveřejněném jednání biskupů ke smíření, ale Augusta se brzy začal domáhat vedoucího postavení pod heslem návratu k prostotě a k bratru Lukášovi. Když začal Augusta (který byl původně zastáncem spojení s utrakvisty) prohlašovat, že Jednota by neměla připouštět žádné cizí zdroje a vlivy, byl to zřejmý útok proti všem, kdo studovali na univerzitách a Blahoslavo- vi došla trpělivost. Sedl a napsal svou slavnou Filipiku proti misomusům (1567), kde Augustu přímo jmenuje a ukazuje, že Lukášův odkaz nechápe nebo překrucuje. Tímto dokumentem ke vnitřnímu konfliktu, který nebyl míněn pro širokou veřej- nost, se Blahoslav paradoxně proslavil daleko za hranicemi Jednoty.

V posledních letech svého života pracoval Blahoslav neúnavně, vedle druhého a rozšířeného vydání *Muziky* (1569) napsal i spis *Vady kazatelů* (1570-71), réto- rickou příručku pro kněze Jednoty, která však tehdy nevyšla tiskem, a pokračoval v práci na své *Gramatice*, kterou již nedokončil a která vyšla až staletí po jeho smrti (ve Vídni 1857). Až do poslední chvíle pokračoval také v pracech na *Aktech Jednoty bratrské*, kterou pak předal svým nástupcům.

Závěr života mu ztrpčoval nešťastný Jan Augusta, který se stále snažil stát se prv- ním vůdcem Jednoty, a když nevyšly výzvy navrátit se k prostotě a k Lukášovi, vrá- til se k myšlence sjednocení s utrakvisty a pod ochranou některých šlechticů jednal s konsistoří. Tady však byli nejen Blahoslav, ale všichni ostatní biskupové zajedno, že taková věc nepřichází v úvahu. Začaly tím však dlouhé rozhovory, vedoucí poslé- ze ke vzniku *České konfese* (1575), čehož se ani Augusta, ani Blahoslav nedočkali.

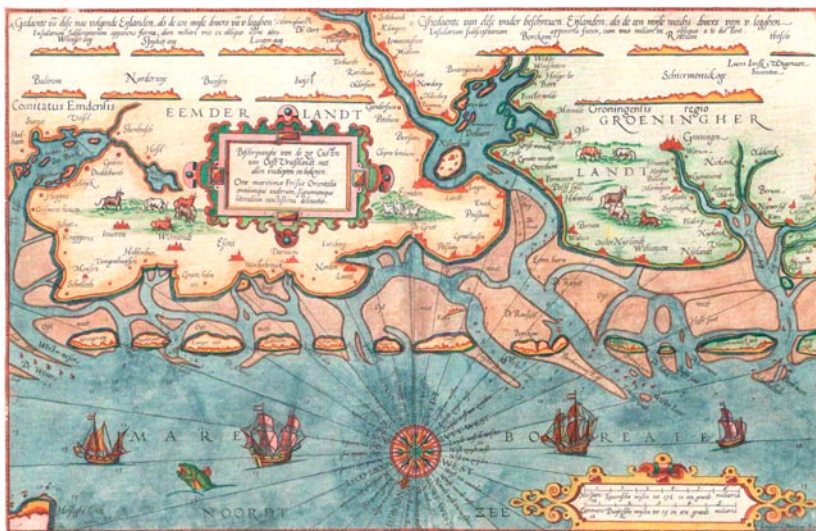
Jan Blahoslav v roce 1571 opět onemocněl a tentokrát se jevilo, že půjde o cho- robu poslední. Načrtl ještě svůj životopis, z něž jsme pár slov citovali, a pokračoval odpovědně v plnění svých úkolů, při nichž, na vizitační cestě, 24. listopadu 1571 zemřel. Odešel v něm „muž veliký a znamenitý, velice pobožný, pracovitý od mla- dosti, ke všem velice přívětivý, jehož pověst široce mezi jinými národy roznesena vznikla“, jak napsal kterýsi z jeho následovníků do bratrského Nekrologia.

(jhr)

Emden - první reformovaný synod (4.-13. 10. 1571)

V první polovině října 1571 se ve východofríském městě Emden konal synod zástupců evangelických, kalvinisticky orientovaných společenství. Můžeme si položit otázku, proč se zvláště zabývat nějakým kalvinistickým synodem, který s námi, tedy s našimi předky ve víře, nemá prakticky žádnou přímou souvislost. Kdesi v severním Německu se sešli většinou holandsští emigranti, aby se pokusili dát své církvi dobrou organizaci. Jednota v té době měla svou organizaci prověřenou již několika generacemi. Čím pro nás může tedy být tento synod zajímavý?

To první, že šlo opravdu o synod „emigrantský“. Tvořili ho většinou exulanti, kteří pro víru uprchli ze západního Fríska, tedy z Nizozemí. Nizozemí tehdy bylo už skoro sto let pod nadvládou španělských Habsburků a zakoušelo podobnou náboženskou „svobodu“, jako o něco později naše země. Navíc právě v té době, od roku 1567 se správy španělského Nizozemí ujal vévoda z Alby, proslulý svou tvrdostí a krutostí (znám jako „železný vévoda“) v potlačování odporu proti španělské nadvládě. Obzvláště protestanti byli pokládáni za nepřítel a podle toho s nimi bylo jednáno. Tisíce a tisíce nizozemských protestantů prchaly za hranice, především do východní části Fríska, patřící k Německé říši, ale značně samosprávné a svobodné.

Mapa východofríského pobřeží z roku 1582

Tak vzniklo na německé půdě mnoho vlámských a valonských sborů, které brzy zjišťovaly, že potřebují nějakou pravidelnou organizaci, mají-li nadále tvořit církve a nerozplynout se v novém prostředí. Synodu v Emden předcházela již některá dílčí setkávání a jednání, ale teprve tento synod položil základy promyšlenému a důkladnému církevnímu řádu, a to řádu presbyterně-synodnímu.

Organizátoři tohoto setkání zdůraznili, že je nutné formulovat společné řady, aby si společenství sborů uchovala jednotné a čisté učení, ale také, aby vznikla organizace, která bude moci pomáhat sborům v nouzi a v potížích.

Co tento synod přibližuje synodům bratrským, je odmítnutí světské moci jako nástroje ke spravování a ochraně církve. Kruté pronásledování protestantů v Nizozemsku bylo zapříčiněno i skutečností, že určitá část církve se angažovala spolu se šlechtou v politickém osvobozeneckém boji. Krvavá daň, kterou za to mnozí zapla-

*Emden - stará radnice,
kde se synod konal (kolorované foto
z počátku 20. století)*

tili, byla určitě jednou z příčin, proč se tento synod od mocenských otázek jednoznačně distancoval.

Druhý zajímavý moment je, že šlo o pokus o jakýsi generální synod, neboť pozváni byli nejen zástupci z východního Fríska, ale i z Porýní a Falce, a dokonce i z Anglie (kteří však nepřijeli). Na to, jak je historicky významné, šlo o shromáždění pozoruhodně malé. Zúčastnilo se jej 24 pastorů a 5 starších, kteří zastupovali společenství často bez vlastních budov, připojená volně a provizorně k místním německým evangelickým sborům. Pod rozhodnutími synodu však najdeme podpis například kazatelů Amsterdamského sboru (nestojí tam ovšem, že na útěku).

Vstupní odstavec církevního zřízení, které tehdy usnesli, odmítl jakoukoli hierarchii v církvi a ovládání jedněch druhými:

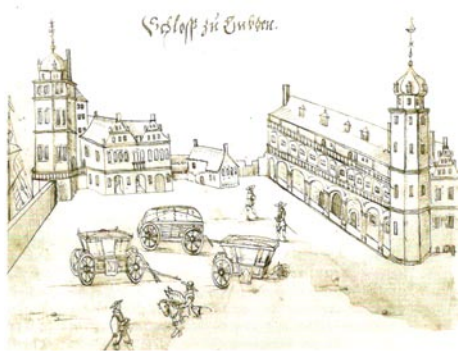
„Žádný církevní pracovník, žádný kazatel, žádný starší, žádný diakon nesmí mít žádnou před-

nost před druhými, ani nad nimi nesmí vládnout. Naopak se mají vyvarovat všeho podezírání a všeho špatného.“

To jistě neznamenal, že si každý může dělat co za dobré uzná. Právě proto, aby se to v exilových společenstvích nerozmohlo, se synod sešel k jednání. Proto také zněl poslední paragraf základní části:

„Tyto články, které patří k pravému řádu v církvi, jsou tedy ustanoveny jednomyslně. Mohou být kdykoli změněny, rozšířeny nebo zkráceny podle potřeby církve, ne však z moci jednotlivých sborů. Je třeba vynaložit veškerou snahu, aby byly dodržovány, pokud nebude synodem rozhodnuto jinak.“

Byla ustanovena konzistoř jako řídicí orgán, který měl řešit záležitosti, které nemohou řešit jednotlivé sbory samy. Celkově je z dnešního pohledu zřejmé, že tento synod se snažil vyřešit, a do značné míry vyřešil, strukturu reformační církve, která není hierarchická, tedy nevládne se v ní z jednoho úřadu, ale není ani

Zámek Emden - perokresba z r. 1632

kongregační v moderním smyslu, kde si sbory víceméně stanoví samy, co a jak chtějí věřit a konat. Principy, které synodní usnesení stanovila, odpovídají tomu, co se dnes nazývá princip subsidiarity – každá vyšší úroveň řízení má konat jenom to, co se nedá vykonat na úrovni nižší (sbor – konzistoř – synod).

Pro nás ovšem zůstává nejzajímavější, že na základě špatných zkušeností se světskými autoritami tento synod odmítl jakékoli zásahy světských orgánů do církevních záležitostí a naopak, odmítl angažovanost církve v politických otázkách. Tím se hodně přiblížil stanovisku, které zastávala již po desítky let Jednota bratrská. A je otázkou, zda základním důvodem tohoto postoje byla situace pronásledování, jak u Jednoty, tak u nizozemských reformovaných. Autor těchto řádků je přesvědčen, že ano.

(jhr)

unitas fratrum

Generační výměna ve vedení Unitas fratrum

Letos v létě odešli z vedení UF na odpočinek hned dva bratři, Cortroy Jarvis z Východoindické provincie a bratr David Guthrie z jižní provincie v USA. Protože bratr David Guthrie byl předsedou Unity Boardu a exekutivní komise, byla na jeho místo jmenována až do řádné volby při zasedání Unity Boardu 2022 sestra Roberta Hoey, předsedkyně britské provincie.

Our Moravian Treasures

(pokračování)

2.2.3 Kalich

Vyobrazení kalicha je dalším ze starokřesťanských symbolů, odkazující k poslední večeři našeho Pána (1K 11,25). Jeho význam pro Jednotu bratrskou je přímo spojen s husitskou reformací a jejím požadavkem, aby večeře Páně byla vysluhována všem „pod oběma způsoby“, tedy chlebem i vínem. Ve středověku byl kalich vyhrazen pouze pro kněží. Následovníci Jana Husa, a tedy také Bratři, trvali na tom, že kalich se má sdílet podle Ježíšových slov: „Pijte z něho

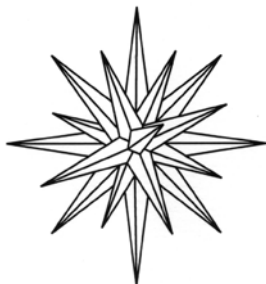
všichni.“ (Mt 26,27). Následně se stal kalich ústředním symbolem protestantských hnutí v Čechách a na Moravě.

2.2.4 Ochránovská hvězda

Tento symbol je nejmladší, spojující biblický odkaz k betlémské hvězdě (Mt 2,2) s ochranovskou tradicí vytváření papírových hvězd s mnoha cípy pro advent a vánoce. Nejobvyklejší je hvězda se šestadvaceti hroty, kterou vyrábí továrna na ochranovské hvězdy v Ochránově a zpravidla je opatřena elektrickým světlem, aby zářila.

V některých provinciích se ochranovská hvězda věší v kostelích i v domovech od prvního adventu do Zjevení Páně. Tradice vyrábět papírové hvězdy sahá k ochranovským školám v Německu na začátku 19. století. Na začátku bylo pravděpodobně cvičení v geometrii, z něhož vyrostla tradice, která je dnes náplní práce továrny, vyrábějící několik set tisíc hvězd ročně. Z jejich zisků je podporována misie Jednoty bratrské.

Ochránovská hvězda má trojí poselství. Je připomínkou Stvořitele, který čtvrtého dne stvoření učinil hvězdy (Gn 1,16), a to nespočetné (Gn 15,5) a lišící se září (1K 15,41), aby chválily moc, která položila základy světa (Job 38,7). Za druhé je připomínkou hvězdy, která vedla mudrce z jejich domova, „až se zastavila nad místem, kde bylo to dítě“ (Mt 2,10) a oni padli a klaněli se mu. Za třetí, ukazuje k Ježíši Kristu jako světlu svítícímu v temnotách (J 14,4-5), protože jeho příchod byl oznámen prorokem slovy: „vyjde hvězda z Jákoba“ (Nu 24,17), a ukazuje i k naplnění tohoto zaslíbení, když Ježíš sám praví: „Já jsem potomek z rodu Davidova, jasná hvězda jitřní.“ (Zj 22,16)

2.3 Církevní řád Jednoty bratrské

(Church Order of the Unitas Fratrum)

Všechna lidská společenství potřebují nějakou strukturu a formu organizace. Rodiny i politické útvary, sportovní svazy a hospodářské podniky, všechny mají svá pravidla a ustanovení, stanovící, jaký je vztah mezi jednotlivými částmi. V ideálním případě jsou tato pravidla metodou, jak udržet dobrý řád, kterým se minimalizují

možnosti konfliktů, podporuje se upřímnost a účinnost fungování takového společenství.

Můžeme to vidět i v bibli. Když Bůh vedl Izraelity ke svobodě, dal jim deset přikázání a další předpisy, aby věděli, jak spolu mají žít jako Boží lid podle jeho vůle (Ex 20,1-17). V Novém zákoně nám kniha Skutků apoštolů sděluje, jak byla organizována první církev, jak vytvářela společenství, bohoslužbu a služby (Sk 2,42-47; 6,1-6). Mnohé z Pavlových dopisů byly napsány, aby daly křesťanským církvím vodítka a směrnice. Společenství Jednoty v Kunvaldu i v Ochránově se pokoušela ve vlastní organizaci uplatnit své porozumění těmto biblickým návodům. Když se v nově vzniklém Ochránově vyskytly prudké konflikty, hrabě Zinzendorf stanovil pravidla, známá jako „Bratrské ujednání“, aby lidé věděli, co se od nich očekává (viz kap. 4.4). To byl počátek toho, co dnes známe jako Církevní řád Jednoty bratrské.

Struktura a organizace Jednoty bratrské je na mezinárodní úrovni vyjádřena právě v Církevním řádu (Church Order of the Unitas Fratrum, zkratkou COUF). Najdeme v něm věroučné základy našeho společenství v Kristu (viz kap. 3.5), i zvláštní ustanovení, jak je církev organizována a jak pracuje na úrovni celé Jednoty a jednotlivých provincií. Církevní řád předkládá pravidla a ustanovení, která jsou pro všechny závazná. Hlavní část COUF je rozdělena do pěti kapitol. Ty se týkají:

1. Základ Jednoty (výpověď o naší víře)
2. Podstatné rysy Jednoty (výpověď o duchovním povolání a svědectví našich sborů)
3. Zřízení Unitas Fratrum (ustanovení týkající se organizace Jednoty a jejích provincií)
4. Církevní život Unitas Fratrum (výpovědi a ustanovení týkající se duchovního života sborů, včetně sociálního svědectví, bohoslužby a řádů ordinované služby)
5. Misijní činnost (výpověď o našem povolání a o principech misijní práce).

Církevní řád slouží jako zřízení Unitas Fratrum a hraje tak důležitou roli pro právní uznání Jednoty bratrské jako církevní organizace v mnoha zemích. Je možné ho měnit pouze dvoutřetinovou většinou celosvětového synodu (Unity Synod).

Po každém Unity synodu je připraveno nové vydání Církevního řádu. Ke hlavní části jsou připojeny další části, zabývající se jednacím řádem synodu a aktivními a novými usneseními Unity synodu. Církevní řád slouží jako základ pro jednotlivé řády každé provincie, které nesmějí být s COUF v rozporu.

(red)

náš seniorát

Náš seniorát se zdá být v rámci probíhající epidemie poměrně zakuklen do jednotlivých sborů a jejich starostí do té míry, že žádná zpráva pro časopis nevznikla. Mějme naději, že příště... a přejeme všem sborům požehnané svátky.

(red)

*Scéna Ježíšova narození
z vánočních písní v Ivančickém kancionálu 1564*

vánoční čtení

Světlo v temnotách

I. Jít roklí

V prosinci soumrak padá brzy. Za černými větvemi stromů zůstává již jen bleďý pruh osvětleného nebe. Na zemi už je tma. Řeku, lesy a pastviny táhnoucí se až k obzoru lze jen tušit. Světlo už zůstává jen na nebi. Den se zavírá jak unavené oko. Cestu pod nohama nacházíme proto, že jsme tu mnohokrát šli. Osvětluje ji okem neviditelné světlo naší paměti. Z fyzikálního hlediska je světlo samo o sobě vlastně vždy neviditelné. Fotony letí prostorem a nejsou vidět, dokud se od něčeho neodrazí. Jinak bychom museli vidět například proud slunečního světla valícího se k Měsíci, ale my vidíme jen kulatý terč, na který neviditelné střely dopadají a odrážejí se od něj do našich očí. Sluneční paprsek nás spojuje s Měsícem. Okem neuvidíš nic, s čím nejsi světlem spojen. Světlo je jedním z mála způsobů, jak být i s tím, co se nás nedotýká.

Naše nohy ještě nacházejí cestu, která pro ně už neexistuje. Žlutý pruh na obzoru už zmizel a my se propadli do úplné tmy. Opatrně našlapuji. Dříve než přenesu váhu na vykročenou nohu, snažím se špičkou ověřit, zda je tam stopa, která tam má být. Noční cesty temnými lesy a zamračenými krajinami mě naučily představovat si cestu jako řetěz stop, připravených k tomu, aby do nich lidé vložili své nohy. Nevím, jestli na to stačí pět smyslů, nebo je třeba ještě nějaký šestý, ale když se soustředíš, tak i v úplné tmě rozlišíš, jestli stojíš na cestě, nebo jen tak mezi stromy. Ta stopa se tam objeví, když do ní vložíš nohu nebo ji třeba i v nouzi, leza po čtyřech, nahmatáš prsty. Člověk, který tudy půjde za světla, může říct, že tam ta cesta byla i v noci, ať už jsi ji našel nebo ne, i kdybys zabloudil, tak tam ten chodník prostě byl! Nebyl. Pro toho, kdo se ztratil, tam žádný chodník nebyl. A kdo tomu nevěří, ať vyrazí v noci bez světla do lesa a uvidí, k čemu mu budou řeči o objektivní existenci cest, které nenajde.

Postupujeme roklí, zmrzlé bláto nám praská pod nohama a nám nezbyvá než věřit, že tudy vylezeme z lesa ven. Najednou se ze tmy ozve psí štěkot. Zůstaneme stát jako přikovaní. A vzápětí nesrozumitelné hlasy a výkřiky. Kdo to tam tak hrozně řve? A co to tam svítí? Dole pod námi mezi stromy probleskují plameny. Po chvíli rozeznáváme podivně ustrojené postavy pohybující se kolem ohně hořícího před jakýmsi přístřeškem. Bezďáci. Táboří tam u starého bunkru. Noha došlápla do stopy. Strašidelný les je už zas jen lesíkem na periferii a vlkodlaci jen lidmi, kteří nemají kde bydlet. Radši se jim vyhneme, co kdyby nás chtěli okrást. Ale něco bychom jim měli dát. Vždyť tam zmrznou a nikdo se o ně nepostará. Mají se o sebe postarat sami,

jako my. Třeba jsou to cizinci, kteří nemají kam jít. Napřed je sem pozvali, aby dělali za málo peněz tam v těch zónách za městem, a teď, když je krize, tak je vyrazili. Tak ať se vrátí domů. Víš, kolik stojí letenka do Mongolska nebo do Vietnamu? A to beztak ještě nemají splacenou letenku sem. Představ si, nějaká dělnice, která tady otěhotněla a chlap ji opustil, nemůže pracovat, nemá na ubytovnu, nemá na cestu a doma ji stejně čeká jen hanba a zavržení. Co bude dělat? Beztak jsou to jen obyčejní opilci. Slyšíš, jak tam pokřikují? A to je snad méně zlé? Jestli se tam dole v rokli několik lidí upíjí k smrti? Ti si za to aspoň můžou sami. Asi tak jako my sami můžeme za to, že neležíme opilí nebo zfetovaní někde pod mostem. Nám se to zatím nestalo. Naše nohy ještě nacházejí cestu, která pro ně už neexistuje. Ale přitom umíráme stejně jako oni, jenom zatím možná trochu pomaleji.

Postupujeme dál strmou rokli a mně se vybavuje biblický verš: „Svíce nohám mým jest slovo tvé, a světlo stezce mé.“ Nachází se zhruba uprostřed předlouhého žalmu stodevatenáctého, který se sám čte jako strmá, sto sedmdesát šest veršů dlouhá cesta: „Ustavičně dávám v sázku svůj život, nezapomínám však na tvůj zákon, svévolníci osidlo mi nastražili, avšak od tvých ustanovení jsem nepobloudil...“ Jaký zákon? Jaká ustanovení? Jaké poblouzení? Víme ještě vůbec o téhle cestě? Mohou její stopy vést do našich rodin, měst a církví? Nevím. Nevím, kde jsme z ní sešli. Zda jsme na ní kdy byli. Jestli je kam se vrátit. Kleknout a hledat ji prsty v hlíně? Potřebovali bychom, aby nám někdo posvětil. Potřebujeme paprsek, jinak tu všichni jen tápeme tmou vstříc smrti.

II. Naplňují se dny

Už jsme z toho venku. Okraj lesa je zalit stříbrným světlem. Působí skoro jako světlo Měsíce, ale to by na nebi musely zářit měsíce dva jako na Marsu. Prázdňá asfaltová deska osvětlená dvěma stožáry se silnými výbojkami. Po tomhle placu by mohly pochodovat paměti zbavení vojáci s anténami v hlavách jako ve skvělém románu Kurta Vonneguta *Sirény z Titánu* a zpívat si do pochodu: *rent the tent, rend the tent...* Jsme na parkovišti nové, dosud neotevřené části obchodního centra, které dosahuje až k lužnímu lesu. Zadní trakty velikých hliníkových krabic, rampy, vzduchotechnika, několik opuštěných kamionů – člověk neví, zda je to tu před začátkem, nebo už po konci. Zda teprve všichni přijdou, nebo už odešli.

Viděl jsem taková města, ne na Marsu, ale ve Spojených státech. Místa, ze kterých odešel úspěch, byznys i lidé. *Out of time, out of place*, říkal jsem si tehdy a nahlížel do prázdných ulic na zavřené banky, kina, obchody, nemocnice a slepá okna obytných domů. Neobydlené struktury připomínají opuštěné farmy, kde farmáři vybili nerentabilní chovy, nebo kasárna, odkud vojáci odpochovali do války. Tady v obchodní zóně před otevřením by to mělo být veselejší, sem se to všechno – zboží a lidé – teprve nahrne v čase předvánoční nákupní horečky. Ta je však letos

kvůli úvěrové krizi trochu podchlazená. Třeba to tu neotevrou vůbec. Ale i kdyby otevřeli, nebude to veselejší, bude to zase jen jako zahájení chovu nebo výcviku lidí.

Něco se stalo s časem, říkám si, když se po asfaltové pláni blížíme k hliníkovým krabicím. V tomhle světě montovaných budov jsou skutečné milníky jen před a po. Než jsem nastoupil, poté co mě vyhodili, z práce, z života. A mezitím? Mezitím je denní rutina. Čas mizí spolu s krajinou. Když jsme stáli na kraji lesa, viděli jsme parkoviště, stříbrné budovy, za nimi další stavby a domy a věže s anténami a ještě dále světla hvězd. Ale jak se blížíme ke krabicím, plochý obzor se před námi zdvíhá jako stěna.

Výška obzoru určuje atmosféru obrazu, vysvětlil mi můj bratr malíř a nakreslil rámeček a v něm horizont v jedné třetině výšky. Můžeš dýchat zhluboka, žádná deprese tě netíží. Další rámeček a obzor zhruba v polovině výšky. Teď je to vyrovnané, může ti být dobře i špatně, záleží na tobě. Další rámeček s horizontem ve čtyřech pětinach výšky. Začínáš se dusit, deprese přichází, ale máš přece jen ještě kousek výhledu. V posledním rámečku zaškrtal celou plochu šikmými čarami. Teď jsi ztracen v depresi, z níž nevidíš ven.

Celý obzor vyplňují pravoúhlé struktury obchodního centra a my do nich vstupujeme jako nějaké ploché bytosti do obrazovky. Zde končí čas i cesta, zůstávají jen nuda a zábava. Léta vedu s dětmi spor o tom, že zábava je pokračováním nudy jinými prostředky. V hrčení koleček nákupních košíků mi teď dávají aspoň na chvíli za pravdu. Je tu vše, co chceme koupit, ale je hrozně těžké vytrhnout ty kecky, halenku, košili... z této depresivní zábavy či zábavné deprese a dát jim smysl dárku pro radost. Je tu vůbec někdo, kdo to zboží skutečně potřebuje? Kdo bez něj bude zítra ztracen? Leda tak ti bezdomovci v rokli, ale ti už ztraceni jsou. Tady nejde o život, jde o to nějak se zabavit, nějak se života zbavit.

Podívej se na ty pstruhy. Hejno duhových ryb v prosvětleném akváriu se přetlačuje u ventilu, z něhož unikají bublinky vzduchu. Jak jsou krásní! Takhle pstruha nikdy neuvidíš. Mrskne sebou a je pryč. Toto také není pstruh, ale reklama na rybí maso. Když si připustíme, že vidíme strádající ryby pár hodin před smrtí, začneme se dusit nemožností života, který tu byl nahrazen pornograficky nasvícenou komoditou.

Dokonalé rozptýlené světlo zalévající nákupní centrum spojuje lidské oči se zbožím. Všimát si lidí je zde nemístné. Je nežádoucí podívat se na prodavačku u kasy jako na ženu, která si může zajít na záchod jednou za čtyři hodiny, a když ji nepřijdou na konci směny vystřídat, bude tu muset udržovat pás s vánočními nákupy v chodu dalších osm hodin, i kdyby měla doma nezaopatřené dítě.

Na displeji kasy zablíkají zelené číslice. Právě světlo obchodu.

Peníze začínají být podobně neviditelné jako fotony. Jen naše sdílená víra je činí skutečnými. Jdeme ven kolem barevného kotce plného řvoucích dětí, kterému tu říkají dětský koutek. Uvědomuji si, že jsem tu vůbec neviděl staré lidi, žádného

shrbeného dědečka, žádnou paní o holi, ti už jsou venku na mraze, stejně jako lidé insolventní, na půjčky nedosahující, nemocní a zoufalí. Ti jsou zpátky v čase, který bolestně běží ke svému naplnění. Myslím na tu těhotnou mongolskou ženu, které roste břicho, někde v bezpečí tak vratkém, že bychom je všichni považovali za nebezpečí. Pěkně vypráskaný betlém někde pod kusem igelitu nebo v garáži. Tam se snad naplňují dny Marii, aby porodila. Tam se snad otevře cesta ven z ploché skutečnosti.

III. Nebojte se!

Dveře zaklaply, a já stojím před domem, kde jsem kdysi taky bydlel. Představuji si své děti, jak stoupají po schodišti, po kterém jsme je nosili a později za ruku vodili domů. Nech toho! okřikuji se. Vždyt to samé prožívá šedesát lidí ze sta. Být rozvedený je dnes normálnější než normální. Ale je to nějaká pomoc? Když všichni umírali na mor, byl ten mor méně hrozný? Naopak.

Jdu a usilovně hledím na chodník před sebou. Nechci se dívat do osvětlených oken, na ta světýlka, na ty stromečky. Nechci být zlý, nechci být jízlivý, a hlavně nechci být sám. Vždycky, když mi bylo zle, tak jsem byl sám. Samota je kabátem neštěstí. A já dneska ten kabát nechci oblékat. Vydržím na mrazu i bez něj. Raději si budu jen představovat, jak jsem se do těch oken díval v různých dobách svého života.

Jako dítě. Na Štědrý den jsme chodili z večerních bohoslužeb pěšky, přes nadezd nad čtvrtí cihlových domů. Viděli jsme ty stromečky a lidi, jak se u nich mají, i v těch romských (tehdy cikánských) domech bylo tak útulno, až jsem se chvěl nadšením a sbatřením, kterému se předpubertální křesťan někdy neubrání. Večer pak v našem paneláku jeden opilý soused přizabil druhého, protože se už dlouho nenáviděli.

Jako zamilovaný chlapec s dlouhými vlasy a cigaretou jsem se šel podívat na osvětlené okno té, do které jsem byl celý pryč. Díval jsem se tak dlouho, až se otevřelo sousední okno a nějaký tlustý chlap v nátělníku na mě zařval: ..., co čumíš! Na Štědrý den.

Jako mladý otec jsem se v každém okně snažil vidět betlém a taky jsem ho do okna stavěl. A pak po nadílce, když už všichni spali, jsem teskně vyhlížel na ulici a toužil být asi právě tam. A jako čerstvě rozvedený jsem odevzdal dárky a zůstal na ulici. Zapadl jsem do osvětleného výčepu, kde na Štědrý den seděly jen samé osamělé existence, v televizi dávali pohádku a my jsme si přihřívali vánoční čas pivem a kořalkou.

Teď, když zvednu oči k vánočním osvětleným oknům, cítím spíš strach. Co s námi bude? Co s námi lidmi bude? říkám si a je mi ze všech těch pohledů tak úzko, že se do té úžiny žádné svátky nevejdou.

I ta ulice plná osvětlených oken se zužuje. Auta se předjíždějí, lidé spěchají, jako by nevěděli, že je před nimi hrdlo tak těsné, že jím neprojdou. Jako by nevěděli, že Země je teď nejdál od Slunce, a kdo může s jistotou říct, že se začne vracet? Každý! Každý, kdo se ve škole učil o sluneční soustavě. Každý vůl ví, že je to jen elipsa zemské dráhy a žádné Vánoce. Každý vůl to neví, ale každý vůl na to na Vánoce kašle. Na rozdíl od skály, ledovce, stromu, včely, ptáka, myši – slunovrat pro něj nic neznamená, pro vola-člověka.

A přitom, za každým z těch osvětlených oken je skutečný člověk stojící před svou úžinou. Ten bude muset přestat, ten bude muset začít. Ten se bude muset vzbouřit, ten podvolit. Ten si bude muset zvyknout, ten zas odvyknout. Ten bude muset odejít, ten se bude muset vrátit. Ten bude muset utéct, ten zůstat. Ten se bude muset jít léčit, ten bude muset umřít.

Nic, co by člověk chtěl. Nic, čemu by se dalo uniknout. Tma onoho nic je kosmická, odvrácená strana světla. Nikdo to tu nepřežije. Nikdo, ten černý člověk, který jde se mnou, jako moje nemožnost. A já vím, že když tou úžinou neprojdou, tak se jím stanu, tím nikým, od kterého se už žádný paprsek neodrazí.

Tohle mi říká prosincová temnota, proti níž naši pohanští předkové zapalovali stromy a přinášeli oběti, poráželi vepré a dávali si výslužky, aby přežili zimu, temnota, do níž si my už jen z mála sil svítíme cukrovím, dárečky, svíčkami, písničkami, modlitbičkami či blazeovaným bezvěrectvím, a přitom jsme stejně nazí a bezmocní na chladnoucím kameni letícím kosmem.

A pak osamělá mongolská dívka někde na periférii všech periférií zabere a zatlačí, až praskají žilky a teče krev. Dělá, co musí. Pracuje k porodu a s ní celý svět. A když už vůbec nemůže a bojí se, že snad umře, hlavička projde těsným hrdlem, nové plíce naberou vzduch a ozve se křik. Ne pláč, to není nářek, to je nový hlas, který všem, kdo ho slyší, zvěstuje to, co slyšela jeho matka v nejtěžší chvíli: Neboj se! To, co doufáme zaslechnout v našich úžinách, tmách a bezcestí, když bezmocní napřahujeme ruku do prázdné tmy a toužíme, aby se jí někdo dotkl, aby nám řekl: Neboj se! Já jsem s tebou.

Nastupuji do tramvaje a cítím, že je všechno v pořádku, i když vlastně nic v pořádku není. Evangelista Jan napsal, že „to světlo v temnostech svítí, ale tmy ho neob-sáhly“. Někteří kosmologové říkají, že náš vesmír byl na počátku jediným světelným zábleskem. Tma prý vznikla, až když se částice od sebe vzdálily. Nějak podobně to bude asi i s lidmi. Koukám na své spolucestující. Snad je to tak, že každý z nás za někým jede. Kéž by to tak bylo, pak by i tenhle vůz mohl jet správným směrem.

(Jan Balabán, psáno pro Respekt 2008)

zvěst vánoc

Dnes se splnilo toto písmo

Ríká-li Ježíš: „Dnes se splnilo toto písmo,“ nemyslí dnes jako dnešek, jako soudobost. Myslí nyní, ano, je tam současnost, ale i naléhavost. Nyní – teď, anebo nikdy – je nutno se rozhodnout.

Kristovo nyní a dnes znamená významnou pomlku. Je to Boží okamžik, Boží chvíle, která je podstatná a důležitá, čas nad jiné vzácný a klíčový. Chvíle, která trvá, prodlužuje se – svatě zastavení, vytržení, ustrnutí v úžasu.

„Dnes se vám narodil Spasitel“, „dnes budeš se mnou v ráji“, „dnes se splnilo toto Písmo“ – ne, to není jen ten dnešek. Je to jiný a nezaměnitelný druh času, kdy v našem světě na chvíli zavládne čas Boží, čas vyvolení a naplnění. To Boží „nyní“ a „dnes“ zastavuje náš běžný, každodenní čas a nechává do našich dní vstoupit čas, v němž se plní a naplňují Boží zaslíbení.

Události betlémské noci se staly kdysi a kdesi a evangelijní zvěst říká: To není žádná zasutá minulost, ve víře je to nyní, je to Boží dnes, je to Boží výluka, výseč v čase. Dnes se naplnilo Písmo, splnily se odvěké touhy víry, splnilo se to, nač věřící duše odedávna očekávaly. Nebe troubí na šofar, den smíření už začal, už probíhá, léto milosti uvozuje nový čas. Boží království se přiblížilo, všude, kde vládne Kristus, už je a působí, žije mezi námi. „Dnes se to Písmo naplnilo ve vašich uších,“ to tolik vytoužené už se stalo, čas vrcholný prolomil čas běžný. Boží dnes je možno prožít v dnešku.

Co to prakticky znamená? Že náš běžný čas, naše měsíce a roky mají svá odpočívadla, kdy se nám daří vyváznout ze svěráku dneška, že jsou tu svátky Božího nyní a dnes, chvíle radosti z toho, že se Boží vůle plní a naplňuje. Z těchto prožitků, z prožitků času naplněného, žije naše víra. Ten, jenž byl prorocky zvěstován, skutečně přišel, Písmo se naplnilo, Předivný rádce, Bůh silný, Rek udatný, Otec věčnosti a Kníže pokoje se rodí ve světě a v něm činí Bůh v potmělém světě osvobozující tah.

Slavíme Vánoce, svátky tiché radosti z Boží přízně k nám. Radujeme se z jeho darů, věříme, že se zaslíbení Písem naplnilo a ještě naplní. Slavíme Vánoce jako svátky Božího dnes a nyní, jíme a pijeme k Boží slávě. Budeme slavit večeri Páně, společně prožijeme ten Boží dar, to „dnes“ nového času, to „nyní“ naplněného proctví, které v Kristu započalo a jeho druhým příchodem se dokoná.

(z vánočního kázání Sváti Karáska, Lukáš 4,21)